

Materieel gebrek

Januari 2012

OIVO

Onderzoeks- en Informatiecentrum
van de Verbruikersorganisaties

Agenda

- Doelstellingen
- Methodologie
- Materieel gebrekindicator en verschillen volgens profiel
- 9 items van Materieel gebrek
- Elementen in verband met een groot materieel gebrek
- Evolutie van het materieel gebrek
- Conclusies

Materieel gebrek

- Om de sociale ongelijkheden en de armoede te meten aan de hand van de inkomensverschillen, gebruiken de economen verschillende indicatoren, zoals de armoedegrens. Deze monetaire indicator houdt evenwel geen rekening met de inkomens in natura, de voordelen die aan eigendom verbonden zijn (huurder of eigenaar), het voordeel uit niet aangegeven inkomens.
- Het materieel gebrek is een meetindicator van verschillen in inkomens, geraamd op grond van het gebruik van goederen en diensten die een consument zich wel of niet kan aanschaffen, terwijl ze beschouwd worden als gewone of noodzakelijke goederen en diensten.
- De indicator van materieel gebrek maakt het mogelijk om profielen te identificeren van consumenten die aan de armoede ontsnappen, maar toch reële andere moeilijkheden ondervinden of van andere categorieën die minder moeilijkheden hebben, maar een monetair risico lopen.
- De indicator van materieel gebrek wordt gemeten aan de hand van 9 items.
- Het OIVO heeft een indeling in 3 categorieën gemaakt:
  - De consumenten die verklaren geen Materieel Gebrek te kennen.
  - De consumenten met licht Materieel Gebrek (aan minstens 1 van de 9 criteria wordt niet voldaan)
  - De consumenten met ernstig Materieel Gebrek (aan minstens 3 van de 9 criteria wordt niet voldaan).

Materieel gebrek

- Deze indicator van materieel gebrek houdt rekening met de volgende elementen:
  - de mogelijkheid om aan onvoorziene uitgaven het hoofd te bieden;
  - de mogelijkheid om meer dan viermaal per week een maaltijd op basis van vlees, vis, eieren of een vegetarisch equivalent te eten;
  - de mogelijkheid om de woning degelijk te verwarmen;
  - de mogelijkheid om elk jaar minstens een week vakantie weg van huis te nemen;
  - het beschikken over een financiële reserve waarmee achterstallen van huur, betalingen en krediet vermeden kunnen worden;
  - de mogelijkheid om een eigen wagen te kopen;
  - de mogelijkheid om een televisietoestel aan te schaffen;
  - de mogelijkheid om over een telefoon te beschikken;
  - de mogelijkheid om een wasmachine te kopen.
- De indicator houdt geen rekening met de niet-materiële factoren zoals socioculturele ongelijkheden: deelname aan recreatieve en sportactiviteiten, slagen op school, perceptie van de gezondheidstoestand enzovoort.
- De indicator wordt bepaald op grond van de verklaringen van de respondenten, wat tot vervormde resultaten kan leiden. Ze dienen dus genuanceerd geïnterpreteerd te worden. Desondanks blijft materieel gebrek een nuttige indicator voor de armoede en voor de evolutie ervan.

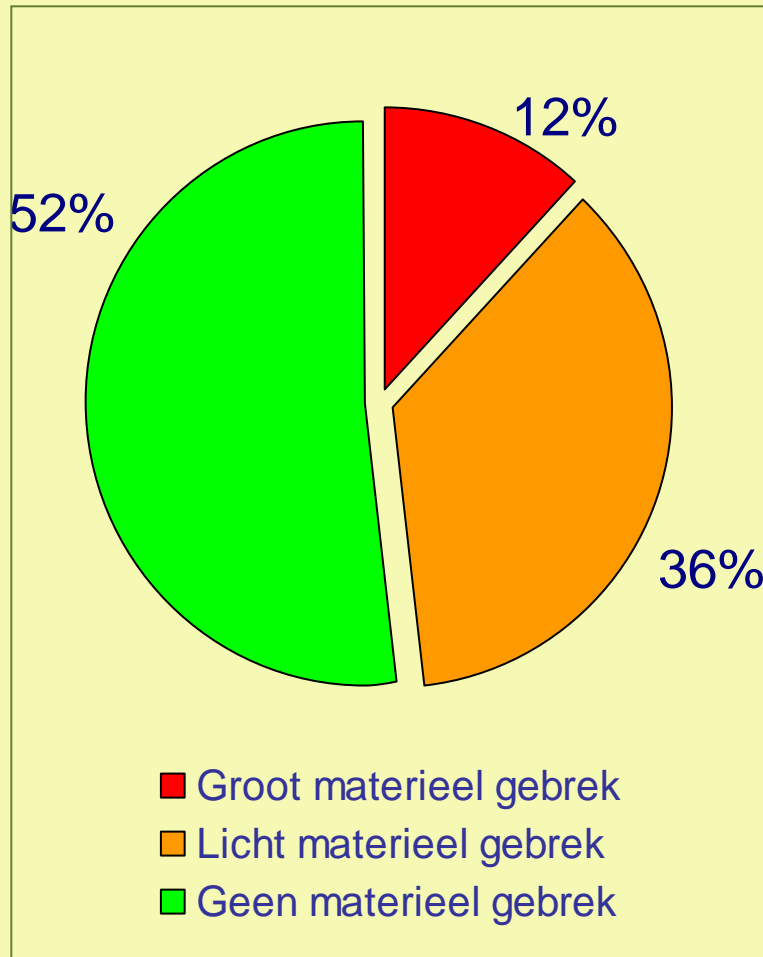
Doelstellingen

- Het materieel gebrek meten dat rekening houdt met de 9 juist hiervoor genoemde indicators, die verband houden met het risico voor materieel gebrek.
- Het profiel opmaken van de consumenten die het grootste risico lopen om met materieel gebrek te maken te krijgen.

Methodologie

- Kwantitatieve enquête, telefonisch afgenomen van inwoners van België van 18 en ouder.
- Field : 843 interviews in december 2011; vergelijking gemaakt met eerdere andere enquêtes.
- Aselecte gelaagde gecorrigeerde steekproef.
- De resultaten hebben de gepaste statistische bewerkingen (χ^2 , foutmarge) ondergaan.
- De maximale totale foutmarge op de steekproef bedraagt 3,44%.
- Enkel de betekenisvolle resultaten worden voorgesteld. Elk gegeven werd echter geanalyseerd in functie van de locatie (Gewesten), het geslacht, de leeftijd, de grootte en samenstelling van het gezin, de sociale groepen (bescheiden LSG, gemiddelde GSG, hoge HSG), hoofdverantwoordelijke voor de aankopen (HVA) of niet, de aanwezigheid van kinderen in het gezin, in materieel gebrek verkeren of niet.

Materieel gebrek

➤ Indicator van materieel gebrek

- De helft van de consumenten heeft niet te lijden onder materieel gebrek.
- Meer dan een derde van de consumenten ondervinden een licht materieel gebrek en 1 op de 10 wordt geconfronteerd met groot materieel gebrek.

Basis: respondenten.

Verschillen volgens profiel

- **Groot materieel gebrek (12%)**

Groot materieel gebrek treft meer in het bijzonder de alleenstaande consumenten (+9%), die tot bescheiden sociale groepen behoren (+9%) en de huurders (+15%). Ze heeft minder betrekking op de inwoners van Waalse steden (-6%), de hogere sociale groepen (-8%) en de eigenaars (-5%).

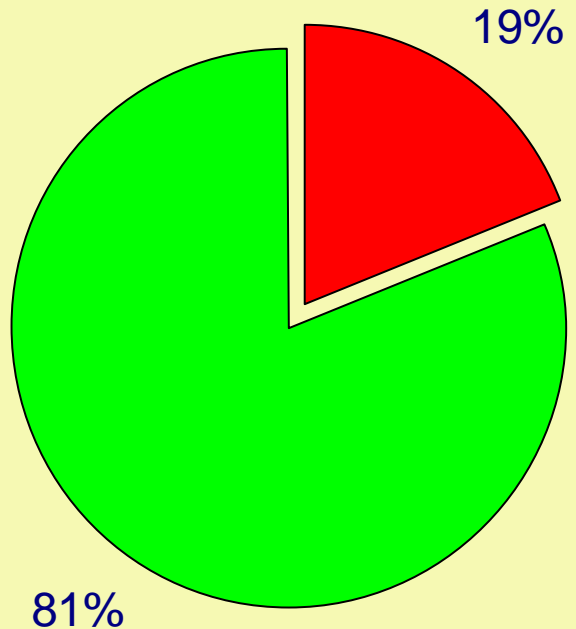
- **Licht materieel gebrek (36%)**

Dit profiel is vaker toepasselijk op Brusselse consumenten (+18%), Franstaligen (+14%), de leeftijdsgroep van 18 tot 29 jaar (+15%), gezinnen met 3 personen (+10%) en inwoners van Waalse steden (+21%). De consumenten van 40-49 jaar (-13%), de Nederlandstaligen (-10%), de inwoners van Vlaamse steden (-15%) en van Vlaamse landelijke gemeenten (-14%) hebben minder met licht materieel gebrek te maken.

- **Geen materieel gebrek (52%)**

De Vlaamse consumenten (+11%), de leeftijdsgroep van 40 tot 49 jaar (+15%), de hogere sociale groepen (+14%) en de eigenaars (+7%) hebben vaker dit profiel. Anderzijds zien we bij de Brusselse consumenten (-16%), de Waalse consumenten (-13%), de leeftijdsgroep van 18 tot 29 jaar (-20%), de bescheiden sociale groepen (-14%) en de huurders (-19%) minder vaak dat ze helemaal geen materieel gebrek ondervinden.

Mogelijkheid om aan onvoorziene uitgaven het hoofd te bieden

■ Niet akkoord ■ Akkoord

➤ Ik heb de mogelijkheid om aan onvoorziene uitgaven het hoofd te bieden aangezien ik wat geld heb opzijgezet.

- 1 consument op 5 zegt dat hij of zij het hoofd niet kan bieden aan onvoorziene uitgaven aangezien hij of zij geen geld heeft opzijgezet.
- Consumenten van 30-39 jaar (+10%), inwoners van landelijke gemeenten in Vlaanderen (+10%) en eigenaars (+5%) zeggen talrijker dat ze aan onvoorziene uitgaven het hoofd kunnen bieden.
- Aan de andere kant hebben de Brusselse consumenten (-12%), de 18- tot 29-jarigen (-16%), de inwoners van Waalse landelijke gemeenten (-16%) en de huurders (-15%) het moeilijker om geld opzij te zetten .

Basis: respondenten

Mogelijkheid om een eiwitrijke maaltijd te eten

➤ Ik heb de mogelijkheid om meer dan viermaal per week een maaltijd op basis van vlees, vis of eieren te eten.

- Slechts 5% van de consumenten zeggen dat ze niet de mogelijkheid hebben om meer dan viermaal per week een maaltijd op basis van vlees, vis of eieren te eten.
- De Brusselse consumenten (+5%) en de gezinnen met 5 personen (+5%) zeggen talrijker dat ze meer dan viermaal per week een eiwitrijke maaltijd kunnen eten.
- Anderzijds hebben de huurders minder die mogelijkheid (-7%).

Basis: respondenten

Mogelijkheid om zijn woning correct te verwarmen

➤ Ik heb de mogelijkheid om mijn woning degelijk te verwarmen.

- Slechts 4% van de consumenten zeggen dat ze hun woning niet degelijk kunnen verwarmen.
- De gezinnen met 4 personen (+3%) kunnen talrijker hun woning correct verwarmen.
- De huurders (-5%) kunnen dat minder talrijk.

Basis: respondenten

Mogelijkheid om minstens één week op vakantie te gaan

➤ Ik heb de mogelijkheid om elk jaar minstens een week op vakantie te vertrekken.

- 1 consument op 4 zegt dat hij of zij niet de mogelijkheid heeft om elk jaar minstens een week op vakantie te vertrekken.
- De Brusselse consumenten (+12%), de inwoners van Vlaamse steden (+11%), de hogere sociale groepen (+13%) en de eigenaars (+7%) kunnen talrijker wel elk jaar minstens een week op vakantie.
- Anderzijds zeggen de huurders (-23%), de inwoners van Waalse steden (-11%) en die van Waalse landelijke gemeenten (-20%) minder talrijk dat ze elk jaar een week op vakantie kunnen gaan.

Basis: respondenten.

Mogelijkheid om over een financiële reserve te beschikken

➤ Ik beschik over een financiële reserve zodat ik achterstallen voor huur, afbetalingen of krediet kan vermijden.

- Bijna 1 consument op 4 zegt dat hij of zij niet over een financiële reserve beschikt die hem of haar in staat stelt om betalingsachterstallen voor huur, afbetalingen of krediet te vermijden.
- De leeftijdsgroep van 18 tot 29 jaar (-12%), de gezinnen met 3 personen (-9%), de Waalse stadsbewoners (-15%), de huurders (-15%) en de bescheiden sociale groepen (-13%) hebben ook minder talrijk een financiële reserve.
- Enkel de hogere sociale groepen (+9%) beschikken talrijker over een reserve.

Basis: respondenten.

Mogelijkheid om een eigen wagen te kopen

➤ Ik heb de mogelijkheid om een wagen te kopen.

- 1 consument op 3 zegt dat hij of zij geen eigen wagen kan kopen.
- De Brusselse consumenten (-31%), de Waalse consumenten (-14%), de alleenstaanden (-11%), de bescheiden sociale groepen (-16%) en de huurders (-14%) zeggen minder talrijk dat ze een auto kunnen kopen.
- Aan de andere kant zeggen de Vlaamse consumenten (+12%), de leeftijdsgroep van 40-49 jaar (+12%), die van 50-64 jaar (+8%), de gezinnen met 5 personen (+16%) en de hogere sociale groepen (+8%) talrijker dat ze een auto kunnen kopen.

Basis: respondenten.

Mogelijkheid om een televisietoestel te kopen

➤ Ik heb de mogelijkheid om een televisietoestel te kopen.

- Slechts 5% van de consumenten zeggen dat ze geen TV kunnen kopen.
- De Brusselse consumenten (+5%), de alleenstaanden (+3%), de inwoners van Waalse kleine dorpen (+4%), en Waalse landelijke gemeenten (+5%) zeggen talrijker dat ze een televisietoestel kunnen kopen.

Basis: respondenten.

Mogelijkheid om een telefoontoestel te kopen

➤ Ik heb de mogelijkheid om een telefoon te kopen.

- Slechts 3% van de consumenten zeggen dat zij geen telefoon kunnen kopen.
- De Brusselse consumenten, Waalse consumenten, 50- tot 64-jarigen, gezinnen met 6 personen en meer alsook de hogere sociale groepen zeggen allemaal dat ze de mogelijkheid hebben om een telefoon te kopen.
- Enkel de huurders (-4%) kunnen minder talrijk dan het gemiddelde een telefoon kopen.

Basis: respondenten.

Mogelijkheid om een wasmachine te kopen

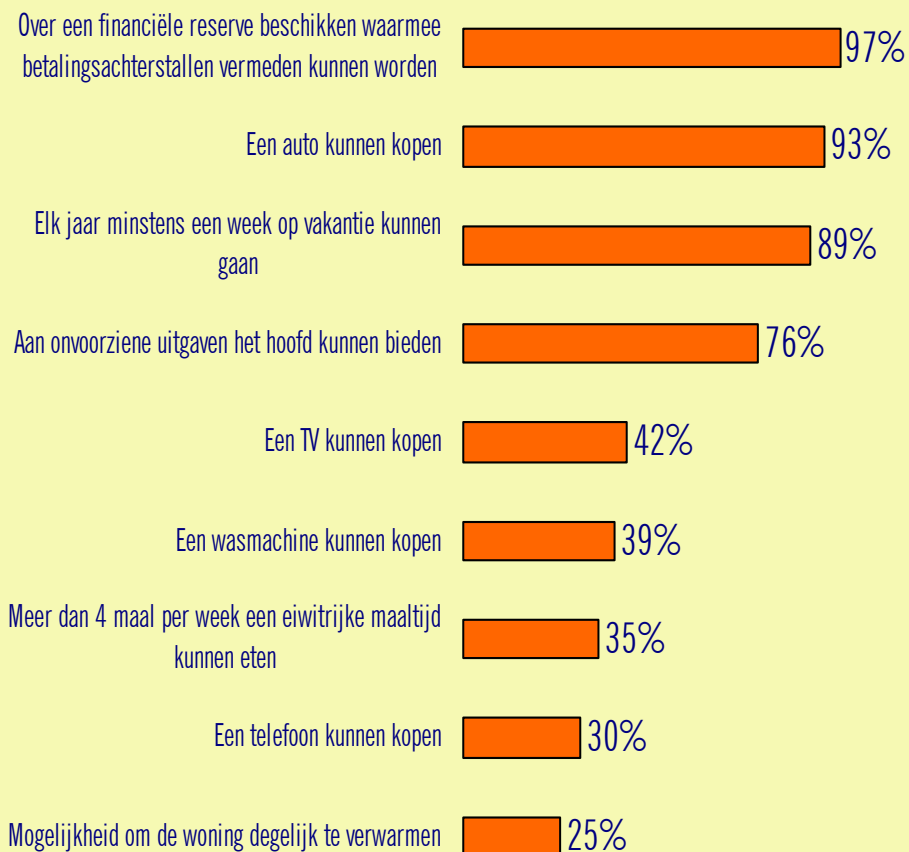

➤ Ik heb de mogelijkheid om een wasmachine te kopen.

- 5% van consumenten zeggen dat zij geen wasmachine kunnen kopen.
- De Brusselse consumenten (+5%), de Waalse consumenten (+3%), de leeftijdsgroep van 50-64 jaar (+3%), de gezinnen met 3 personen (+3%) en de hogere sociale groepen (+4%) zeggen talrijker dat ze zich een wasmachine kunnen veroorloven.
- Anderzijds hebben de huurders (-6%) minder talrijk de mogelijkheid om een wasmachine te kopen.

Basis: respondenten.

Elementen die meespelen bij ernstig materieel gebrek

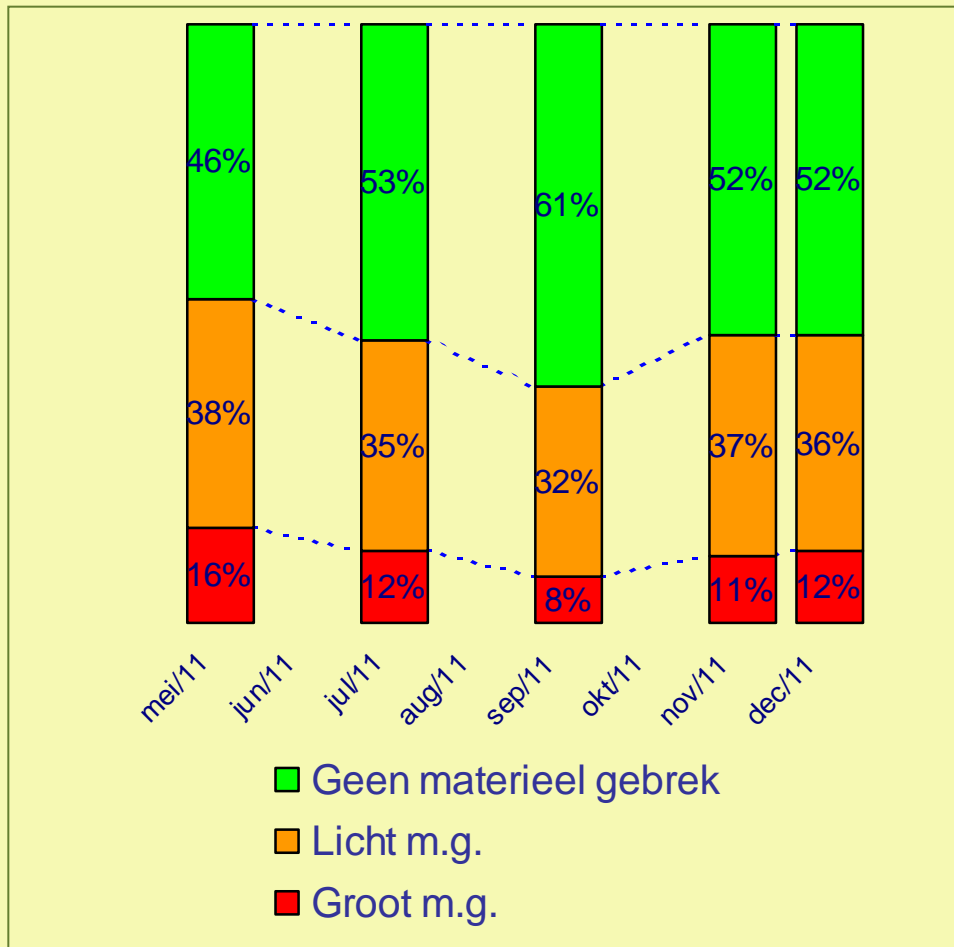

➤ Bijdrage van de verschillende elementen aan de verschijning van een groot materieel gebrek

- Materieel gebrek is van meerdere factoren afhankelijk. Bij de consumenten die met ernstig materieel gebrek geconfronteerd worden, spelen gemiddeld 5,3 factoren tegelijk mee.
- De 4 belangrijkste elementen daarvan zijn het beschikken over een financiële reserve om betalingsachterstallen te vermijden, de mogelijkheid om een wagen te kopen, de mogelijkheid om elk jaar minstens een week op vakantie te gaan en de mogelijkheid om aan onvoorziene uitgaven het hoofd te bieden.

Basis: respondenten, % bijdrage

Evolutie van Materieel Gebrek

➤ Evolutie van materieel gebrek van juni tot november 2011.

- Tussen november en december 2011 is er geen wijziging opgetreden. In de voorbije 8 maanden zien we daarentegen variaties in het materieel gebrek waarmee de geïnterviewde consumenten geconfronteerd worden.
- Na een afname in september 2011 neemt ernstig materieel gebrek weer toe in november en december 2011, maar blijft het peil lager dan in mei 2011..
- Licht materieel gebrek volgt in mindere mate dezelfde tendens.

Basis: respondenten, % bijdrage

Conclusies

- **Materieel gebrek is reëel**

Meer dan één op de tien consumenten ondervindt ernstige moeilijkheden op het gebied van materieel gebrek, iets meer dan een derde van de consumenten heeft te lijden van een licht materieel gebrek en bijna één op de twee consumenten kent geen materieel gebrek. Materieel gebrek is van meerdere factoren afhankelijk. Gemiddeld spelen 5,3 elementen gelijktijdig een rol. De vier belangrijkste van de negen elementen zijn het beschikken over een financiële reserve waarmee betalingsachterstanden vermeden kunnen worden, de mogelijkheid om een auto te kopen, de mogelijkheid om elk jaar minstens een week op vakantie te gaan en de mogelijkheid om aan onvoorziene uitgaven het hoofd te bieden.

- **Materieel gebrek: de impact is verschillend**

Ernstig materieel gebrek treft meer in het bijzonder de alleenstaanden, de bescheiden sociale groepen en de huurders. Licht materieel gebrek vinden we vooral bij de Brusselse consumenten, de Franstaligen, de 18- tot 29-jarigen, de gezinnen met 3 personen en de inwoners van Waalse steden. Aan de andere kant worden de Vlaamse consumenten, de leeftijdsgroep van 40-49 jaar, de eigenaars en de hogere sociale groepen minder vaak met die materiële moeilijkheden geconfronteerd.

Conclusies

- **December 2011: maandelijkse vergelijking**

De situatie in december 2011 is identiek aan die in november 2011. Ongeveer één op de tien consumenten ondervindt immers ernstig materieel gebrek en één op de drie lijdt licht materieel gebrek. Die toestand is dus nog altijd zorgwekkend in vergelijking met september, toen de consumenten minder talrijk materieel gebrek leden. Toch is er verbetering in vergelijking met mei 2011, toen het materieel gebrek het ergst was van de voorbije 8 maanden.

Auteurs :
Gaëlle Bamps, Marc Vandercammen

Verantwoordelijke uitgever :
Marc Vandercammen

OIVO
Paapsemiaan 20 - 1070 BRUSSEL
Tel. 02/547.06.11 - Fax. 02/547.06.01
www.oivo.be

Uitgave 2012

D 2012-2492-21
©OIVO

Prijs: 22 €

Het OIVO draagt bij aan de ontwikkeling van een meer duurzame consumptie, zowel door zijn activiteitenkeuze als door de informatie die het verspreidt. Het OIVO heeft voor zijn activiteiten en projecten een milieubeheersysteem ingevoerd dat met de vereisten van de EMAS-reglementering (Eco-Management and Audit Scheme (EMAS 1221/2009)) overeenstemt en de mogelijkheid biedt om onder andere de milieuprestaties te meten met als doel ze continu te verbeteren.

De milieuverklaring van het OIVO is beschikbaar op zijn website op <http://www.oivo-crioc.org/files/nl/page12-EMAS.pdf>.

©OIVO - Overnames voor niet-commerciële doeleinden toegelaten mits bronvermelding